Juliusz Sętowski, CO/GDZIE/KIEDY W CZĘSTOCHOWIE, nr 10,listopad 2018 r.

Były bohaterkami, choć nie walczyły z bronią w rękach. Często za to przejmowały obowiązki mężczyzn - swoich | w, synów, braci, narzeczonych - biorących udział w zmaganiach na frontach I wojny światowej. W roku 1918 cieszyły się zarówno z odzyskania przez Polskę niepodległości, jak i z przyznania im praw wyborczych.

W Częstochowie kobiety już od początku wojny angażowały się w pracę niepodległościową. W mieszkaniu Wacławy Chrzanowskiej, właścicielki gimnazjum (obecnie LO im. J. Słowackiego), odbywały się spotkania miejscowych działaczy oraz wysłanników Piłsudskiego. Bywały na nich Maria Dąbrowska, pisarka, zaprzyjaźniona z Chrzanowską oraz Maria Moczydłowska, znana działaczka społeczna, od 1919 r. posłanka na Sejm z ziemi częstochowskiej.

Kobiety udzielały się jako łączniczki, m.in. w początkach 1915 r. placówka częstochowska Oddziału Wywiadowczego I Brygady Legionów Polskich zaopatrzyła w materiały i wyekspediowała z Częstochowy do zajętej jeszcze przez Rosjan Warszawy, Aleksandrę Szczerbińską (późniejszą żonę Józefa Piłsudskiego), Marię Dąbrowską (która przebywała w tym okresie w Sabinowie pod Częstochową) oraz Wandę Filipowską.

W latach 1915-1916 skautki z drużyny im. Księcia Józefa Poniatowskiego wspierały ruch legionowy: pełniły służbę pomocniczą w częstochowskim biurze werbunkowym Legionów Polskich, zajmowały się rozprowadzaniem prasy, druków oraz pocztówek niepodległościowych. Sprawowały również opiekę nad chorymi legionistami oraz gromadziły rzeczy dla żołnierzy na froncie. Na tej drużynie (utworzonej konspiracyjnie jeszcze w 1913 r. przy Gimnazjum Żeńskim Wacławy Chrzanowskiej) opierała się działalność częstochowskiego II okręgu (żeńskiego) Polskiej Organizacji Skautowej. Latem powstał jeszcze jeden zastęp skautek przy Siedmioklasowym Zakładzie Naukowym Leonii Komar. W listopadzie 1916 r. w okręgu częstochowskim liczba skautek dochodziła do 200 (od roku 1917 działały już jako członkinie

Związku Harcerstwa Polskiego). Najaktywniejszą organizacją kobiecą obozu niepodległościowego w Częstochowie była Liga Kobiet Pogotowia Wojennego. W latach 1915-1917 kobiety z Ligi prowadziły szeroką akcję pomocy dla walczących legionistów (w latach 1917-1918 także dla żołnierzy Piłsudskiego internowanych w obozach) oraz dla ich rodzin. Wysyłały paczki z ciepłą bielizną i tytoniem, organizowały imprezy gwiazdkowo-wigilijne dla przebywających w Częstochowie legionistów, wypłacały zapomogi ich rodzinom. Fundusze na te działania kobiety gromadziły niestrudzenie organizując kwesty uliczne (pod hasłami: „Dzień kokardki dla legionistów" „Dzień znaczka legionowego", „Dzień orzełka"). W parkach Staszica i 3 Maja przygotowywały i prowadziły koncerty orkiestr, zabawy i festyny, a w miejscowych kinoteatrach (m.in. w „Odeonie") przedstawienia teatralne i występy muzyczne. W kamienicy przy II Alei 33 (na II piętrze) znajdowała się siedziba Ligi; można było tam spotkać najczynniejsze działaczki: Annę Stetkiewicz, Amalię Weese, Marię Kasprzycką, Marię Horzelską, Marię Fedorowicz, Marię Żurek. Członkinie Ligi prowadziły działalność także po odzyskaniu niepodległości: w 1919 r. w czasie wojny z bolszewikami utworzyły w mieście oddział sanitariuszek. Do legendy przeszła, prowadzona przez 60 częstochowianek, wolontariuszek, kuchnia i herbaciarnia w okolicach dworca kolejowego, przy ulicy Dojazd (obecnie Piłsudskiego). Funkcjonowała ona w 1920 r. w dzień i w nocy, podczas najtrudniejszych w tejże wojnie letnich miesięcy. Znajdowali tam ciepłą strawę, herbatę i tytoń ochotnicy zmierzający na front i powracający stamtąd ranni.

W latach 1919-1920 i w czasie III powstania śląskiego (1921) pomoc dla rannych i chorych żołnierzy szpitala garnizonowego (w Domu Księcia) niosło Częstochowskie Koło Ziemianek. Ziemianki organizowały składki na wyposażenie szpitala, zaopatrywały chorych w bieliznę i żywność, przeprowadzały imprezy gwiazdkowe.

Od 1920 r. na terenie Częstochowy działało kilka organizacji kobiecych: Zrzeszenie Kobiet Polskich, Związek Pracy Obywatelskiej Kobiet i Narodowa Organizacja Kobiet.

Opracowanie: Janusz Baranowski - Tatar Polski, twórca Solidarności, potomek Powstańców Styczniowych, Legionistów, Generałów, Harcerzy, Szarych Szeregów, Żołnierzy Wyklętych